

Sygn. akt IV U 1804/17

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2018 roku

**Sąd Okręgowy w Częstochowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marzena Górczyńska-Bebłot

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Oliwia Rajewska

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2018 roku w Częstochowie

sprawy G. R.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny  
w C.

o emeryturę rolniczą

na skutek odwołania G. R.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny  
w C.

z dnia 23 listopada 2017 roku Nr (...)

**oddala odwołanie**

Sygn. akt IV U 1804/17

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 listopada 2017 roku nr (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił przyznania G. R. prawa do emerytury rolniczej.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczona nie legitymuje się okresem podlegania wyłącznie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu w wymiarze co najmniej 25 lat, a zatem nie przysługuje jej prawo do żądanego świadczenia. W szczególności do stażu emerytalnego G. R. uwzględniono okres prowadzenia gospodarstwa rolnego od dnia 1 stycznia 1991 roku, tj. okres, za który zostały opłacone składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Nie uznano natomiast okresu od 17 czerwca 1986 roku do 31 grudnia 1990 roku, tj. od nabycia gospodarstwa rolnego, ponieważ wówczas składki na ubezpieczenie nie były opłacane, z uwagi na wydzierżawienie gospodarstwa. Nadto nie uznano okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 2 stycznia 1969 roku do 30 czerwca 1969 roku, z uwagi na brak dokumentu potwierdzającego istnienie tego gospodarstwa w tym czasie.

Od powyższej decyzji odwołała się G. R., domagając się jej zmiany i przyznania jej prawa do emerytury rolniczej.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona zarzuciła, że organ rentowy błędnie ustalił jej staż emerytalny, a w szczególności nie uwzględnił okresu wykonywania przez nią pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 1975 roku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

**Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:**

G. R. urodziła się w dniu (...) i w dniu 28 września 2017 roku złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury rolniczej z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym. Wnioskodawczyni w okresie:

1. od 19 czerwca 1967 roku do 1 stycznia 1969 roku pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców;
2. od 1 sierpnia 1970 roku do 31 lipca 1971 roku była zatrudniona w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w K.;
3. od 16 sierpnia 1971 roku do 28 lutego 1975 roku była zatrudniona w Wojewódzkiej (...) w K.;
4. od 1 kwietnia 1975 roku do 31 lipca 1979 roku była zatrudniona w Urzędzie Gminy w K.;
5. od 1 sierpnia 1979 roku do 12 grudnia 1988 roku była zatrudniona w Wielobranżowej (...) w L.;
6. od 21 września 1990 roku do 14 listopada 1991 roku pobierała zasiłek dla bezrobotnych;
7. od 1 stycznia 1991 roku do 26 czerwca 2011 roku początkowo podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacała należne z tego tytułu składki, a następnie pobierała rentę strukturalną.

Łączny okres podlegania przez G. R. ubezpieczeniu społecznemu rolników wynosi 22 lata i 12 dni (okresy wskazane w pkt 1 i 7).

(v. akta rentowe)

Od lipca 2011 roku G. R. pobiera emeryturę pracowniczą, przyznaną jej na podstawie przepisu art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku, poz. 1383 ze zm.), przy ustalaniu wysokości której przyjęto okresy zatrudnienia:

1. od 1 sierpnia 1970 roku do 31 lipca 1971 roku w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w K.;
2. od 16 sierpnia 1971 roku do 28 lutego 1975 roku w Wojewódzkiej (...) w K.;
3. od 1 kwietnia 1975 roku do 31 lipca 1979 roku w Urzędzie Gminy w K.;
4. od 1 sierpnia 1979 roku do 12 grudnia 1985 roku w Wielobranżowej (...) w L.,

a także okres wychowywania dziecka od 13 grudnia 1985 roku do 12 grudnia 1988 roku i okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych od 21 września 1990 roku do 14 listopada 1991 roku.

(v. pismo ZUS z dnia 20 października 2017 roku k. 42 akt rentowych)

W latach 1964-1969 (od założenia ewidencji gruntów) rodzice ubezpieczonej J. M. i Z. M. byli wpisani do ewidencji gruntów i budynków jako władający gruntem o powierzchni 16,55 ha, położonym w S., przy czym brak jest jakichkolwiek dowodów wskazujących dokładne daty graniczne, w których władali oni tym gruntem i prowadzili na nim gospodarstwo rolne.

(v. pismo Starosty R. z dnia 28 czerwca 2016 roku k. 20 akt rentowych, oświadczenie ubezpieczonej z dnia 26 października 2017 roku k. 44 akt rentowych)

W dniu 15 listopada 1974 roku ubezpieczona wyszła za mąż za L. R. i zamieszkała razem z nim na terenie należącego do jego rodziców gospodarstwa rolnego, położonego w K. o łącznej powierzchni 1,2627 ha (w tym grunty o powierzchni 1,0214 ha stanowiące majątek odrębny F. R. i grunty o powierzchni 0,2513 ha stanowiące wspólność małżeńską F. i W. R.), na terenie którego w latach 1975-1982 pracowała, równolegle pozostając zatrudniona w Urzędzie Gminy w K. (od 1 kwietnia 1975 roku do 31 lipca 1979 roku), a następnie w Wielobranżowej (...) w L. (od 1 sierpnia 1979 roku do 12 grudnia 1988 roku). W dniu 22 września 1985 roku matka L. R. wydzierżawiła część należącego do niej gospodarstwa rolnego o powierzchni 0,8000 ha T. S., a następnie w dniu 17 czerwca 1986 roku małżonkowie F. i W. R. darowali całe należące do nich gospodarstwo rolne synowi. W dniu 21 września 1988 roku L. R. przedłużył na okres lat trzech umowę dzierżawy gospodarstwa rolnego T. S., przy czym równocześnie powierzchnia dzierżawionych gruntów uległa zwiększeniu do 0,9244 ha.

Składki na ubezpieczenie społeczne rolników za G. R. zaczęły być opłacane od dnia 1 stycznia 1991 roku.

W dniu 29 sierpnia 2006 roku, w związku z zaprzestaniem w tym dniu działalności rolniczej i ubieganiem się o udział w programie rent strukturalnych, małżonkowie L. i G. R. darowali należące do nich gospodarstwo rolne ich synowi K. R..

(v. akta rentowe)

### ***Sąd Okręgowy zważył, co następuje:***

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 roku, poz. 2336 ze zm.), emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

Emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
- 3) zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Przepis ust. 2 stosuje się do rolnika, który do dnia 31 grudnia 2017 roku spełnił warunki, o których mowa w ust. 2 (ust. 2a).

Jeżeli zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej jest spowodowane wywłaszczeniem gruntów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, ich zbyciem na cel uzasadniający wywłaszczenie albo trwałym wyłączeniem, zgodnie

z obowiązującymi przepisami, użytków rolnych z produkcji rolniczej z przyczyn niezależnych od rolnika, warunek przewidziany w ust. 2 pkt 2 uważa się za spełniony, jeżeli rolnik podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy (ust. 3).

W myśl przepisu art. 20 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 roku;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów (ust. 2).

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku (ust. 3).

W niniejszej sprawie niesporne jest, że G. R. urodziła się w dniu (...), a zatem nie znajduje do niej zastosowania przepis art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w związku z czym do jej stażu emerytalnego uprawniającego ją do nabycia prawa do emerytury rolniczej można zaliczyć wyłącznie okresy:

- podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników;
- podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 roku.

Po pierwsze nie można zaliczyć do stażu emerytalnego ubezpieczonej okresu od 2 stycznia 1969 roku do 30 czerwca 1969 roku, albowiem jak trafnie przyjął organ rentowy, brak jest dowodów potwierdzających, że w tym czasie jej rodzice prowadzili gospodarstwo rolne. Z zaświadczenia Starosty R. z dnia 28 czerwca 2016 roku wynika jedynie, że rodzice odwołującej władali gruntem o powierzchni 16,55 ha w latach 1964-1969 i nie da się na tej podstawie ustalić, w którym dniu 1969 roku przestali tym gruntem władać. W związku z powyższym organ rentowy zasadnie przyjął, że władali oni tym gruntem jedynie do dnia 1 stycznia 1969 roku, albowiem jest to jedyny w świetle treści powyższego zaświadczenia pewny dzień. Owszem, również po tej dacie rodzice ubezpieczonej mogli władać w/w gruntem, jednakże na tę okoliczność brak jest jakichkolwiek dowodów (v. oświadczenie G. R. z dnia 26 października 2017 roku k. 44 akt rentowych), a tym samym okres ten nie może zostać uwzględniony.

Na marginesie jedynie można w tej sytuacji wskazać, że nawet gdyby okres od 2 stycznia 1969 roku do 30 czerwca 1969 roku uwzględnić w całości, to i tak jest on zbyt krótki, aby pozwolił nabyć ubezpieczonej prawo do emerytury rolniczej.

W dalszej kolejności niesporne w sprawie jest, że w okresie od dnia 17 czerwca 1986 roku (od daty nabycia przez jej męża gospodarstwa rolnego) do dnia 31 grudnia 1990 roku G. R. nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin, albowiem gospodarstwo rolne jej małżonka pozostawało w tym czasie wydzierżawione T. S.. Również zatem i ten okres nie może zostać uwzględniony przy obliczaniu stażu emerytalnego wnioskodawczyni, na potrzeby nabycia przez nią prawa do emerytury rolniczej.

Podobnie zdaniem Sądu Okręgowego do stażu emerytalnego odwołującej nie może zostać zaliczony ostatni sporny okres, tj. lata 1975-1982, kiedy to zamieszkiwała ona na terenie gospodarstwa rolnego teściów i wykonywała w nim pracę. Równolegle bowiem z wykonywaniem pracy w gospodarstwie rolnym ubezpieczona pozostawała zatrudniona w Wojewódzkiej (...)

w K. (od 16 sierpnia 1971 roku do 28 lutego 1975 roku), w Urzędzie Gminy

w K. (od 1 kwietnia 1975 roku do 31 lipca 1979 roku), a następnie w Wielobranżowej (...) w L. (od 1 sierpnia 1979 roku do 12 grudnia 1988 roku) i z tego tytułu podlegała pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku, poz. 1778 ze zm.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów.

W myśl art. 16 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy:

- 1) rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny;
- 2) domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1;
- 3) osoba pobierająca rentę strukturalną współfinansowaną ze środków pochodzących z Sekcji (...) i (...) lub ze środków pochodzących z Europejskiego (...) na rzecz (...);
- 4) małżonek osoby, o której mowa w pkt 3, jeżeli renta strukturalna współfinansowana ze środków pochodzących z Sekcji (...) i (...) lub ze środków pochodzących z Europejskiego (...) na rzecz (...) wypłacana jest ze zwiększeniem na tego małżonka.

Nadto ubezpieczeniem emerytalno-rentowym na wniosek obejmuje się:

- 1) innego rolnika lub domownika, który podlega ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu w pełnym zakresie, jeżeli złożono wniosek o objęcie go ubezpieczeniem emerytalno-rentowym;
- 2) osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, jeżeli podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy;
- 3) osobę pobierającą rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy jako rentę okresową;
- 4) osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik lub domownik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej lub pracy w gospodarstwie rolnym w związku z nabyciem prawa do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych albo zasiłku dla opiekuna na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów przez okres pobierania tego świadczenia albo zasiłku - do uzyskania 25-letniego okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego, o którym mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2 (ust. 2).

Przepisów ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1, 2 i 4 nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (ust. 3).

Zgodnie z art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W myśl z kolei przepisu art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku poz. 1383 ze zm.), jeżeli okresy, o których mowa w art. 6 (okresy składkowe), 7 (okresy nieskładkowe) i 10 (między innymi przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia), zbiegają się w czasie, przy ustalaniu prawa do świadczeń określonych

w ustawie uwzględnia się okres korzystniejszy.

Jak wprost wynika z zestawienia powyższych przepisów, społeczne ubezpieczenie „pracownicze” wyprzedza ubezpieczenie społeczne rolników, a zatem w okresie równoległego zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i posiadania statusu domownika rolnika (faktycznego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym i pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem), dana osoba obejmowana jest jedynie pracowniczym ubezpieczeniem społecznym.

W konsekwencji w spornym okresie od 1 stycznia do 28 lutego 1975 roku (okres zatrudnienia w Wojewódzkiej (...) w K.) i następnie od

1 kwietnia 1975 roku (data podjęcia zatrudnienia w Urzędzie Gminy

w K.) do 31 grudnia 1982 roku odwołująca nie była objęta społecznym ubezpieczeniem rolników, a zatem okres ten nie może zostać uwzględniony w jej stażu emerytalnym (rolniczym) na mocy art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, albowiem zgodnie z treścią stosowanego odpowiednio na mocy art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w przypadku zbiegu okresu składkowego i przypadającego przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, uwzględnia się ten okres tylko jeden raz.

Jednocześnie uwzględnienie miesiąca marca 1975 roku (przerwa pomiędzy zatrudnieniem w Wojewódzkiej (...) w K. i w Urzędzie Gminy w K., nie pozwoli spełnić odwołującej warunku legitymowania się co najmniej 25-letnim stażem emerytalnym.

Mając powyższe na uwadze Sąd na mocy art. 227 k.p.c. a contrario oddalił wnioski dowodowe ubezpieczonej, przy pomocy których chciała ona wykazać faktyczne wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym w latach 1975-1982, albowiem okoliczność ta pozostaje bez jakiegokolwiek wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Na marginesie należy wskazać, że G. R. nie może również nabyć prawa do częściowej emerytury rolniczej na mocy obowiązującego do dnia 30 września 2017 roku przepisu art. 19a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, pomimo że wniosek o przyznanie jej prawa do tego świadczenia złożyła w dniu 28 września 2017 roku, a więc jeszcze w dacie, kiedy przepis ten obowiązywał.

Zgodnie z tym przepisem ubezpieczonym, którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego określonego w art. 19 ust. 1a pkt 26-85 i ust. 1b pkt 2-25, przysługuje częściowa emerytura rolnicza, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) podlegali ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, z uwzględnieniem art. 20;
- 2) osiągnęli wiek wynoszący co najmniej 62 lata dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn.

Powyższy przepis nie obejmował bowiem swoim zakresem kobiet, które urodziły się do dnia 31 grudnia 1952 roku (w przypadku kobiet dotyczył tylko ubezpieczonych urodzonych od dnia 1 stycznia 1956 roku), zaś G. R. urodziła się w dniu (...).

Podobnie ubezpieczona nie może nabyć prawa do emerytury na mocy art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 roku, poz. 637).

Zgodnie z tym przepisem osobie, której upłynął okres, na jaki została przyznana jej renta strukturalna współfinansowana ze środków pochodzących z Sekcji (...) i (...) lub ze środków pochodzących z Europejskiego (...) na rzecz (...), a która nie osiągnęła wieku emerytalnego, przysługuje okresowa emerytura rolnicza do dnia osiągnięcia tego wieku.

Powyższy przepis nie znajdował zastosowania do ubezpieczonej, ponieważ na dzień złożenia wniosku o emeryturę rolniczą, tj. na dzień 28 września 2017 roku, legitymowała się już ona wiekiem emerytalnym określonym w przepisie art. 19 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w jego brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2017 roku.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na mocy art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c. oraz przepisów powołanych w treści uzasadnienia, oddalił odwołanie ubezpieczonej jako bezzasadne.